

Årsrapportering for nasjonale kompetansetjenester i spesialisthelsetjenesten – referansegruppens tilbakemelding om aktiviteten i rapporteringsåret

Referansegruppen skal gi tilbakemelding på tjenestens årsrapport og samarbeid med tjenesten. Tilbakemeldingen skal inneholde en del fra hver av de fire regionale representanter, jf. spesifikke spørsmål om dette. Referansegruppens tilbakemelding skal ta utgangspunkt i gruppens oppgavespekter slik det er beskrevet i kjernemandatet for referansegrupper, se nederst i dokumentet.

Frist for tilbakemelding: **Senest 1. mars**

Navn på tjenesten	Nasjonal kompetansetjeneste for blodtypeserologi
Navn på referansegruppens leder:	Kristin Gjerde Hagen (Barbora Jacobsen)
Navn på brukerrepresentant	Anne Lise Hustadnes
Hvilken brukerorganisasjon kommer brukerrepresentanten fra	Blodkreftforeningen
Dersom brukerrepresentant ikke er oppnevnt, gi nærmere informasjon om dette.	☐ Brukerrepresentant skal oppnevnes. ☐ Brukerrepresentasjon er vurdert. Kommentarer:
Referansegruppens godkjenning av årsrapporten	☒ Årsrapporten er godkjent. ☐ Årsrapporten er ikke godkjent.
Antall møter referansegruppen i rapporteringsåret	1 møte 07.11.2022 Hvordan er møtene gjennomført (fysisk, skype): Skype

Hvilke saker er diskutert i referansegruppen

- f.eks. spredning av kompetanse til andre regioner, samarbeid om forskning, samarbeid om kvalitetsregistre, resultatmål for tjenesten, regionale utfordringer, planer for påfølgende år.

Det ble ikke holdt egne møter innad i referansegruppen i 2022, men årsmøtet mellom referansegruppen og Nasjonal kompetansetjeneste for blodtypeserologi (heretter kalt tjenesten) ble holdt 07.11.22 som elektronisk møte.

Tema som ble tatt opp møtet var kompetansetjenestens form og framtid. Det er ønske om å beholde nasjonale status for tjenesten men bytte navnet til Nasjonal referanselaboratoriet.

Nasjonalkontroll for immunhematologiske prosedyrer og Nasjonal kvalitetskontroll for foster RHD-typing har blitt gjennomført som planlagt i 2022, oppsummering av resultater fra disse ble presentert på møtet 07.11.22. I tillegg ble også en oppsummering av innsendte prøver, samt prøver til genomisk

typing, kvalitetsregister for foster RHD-typing og presentasjon/info om pågående og fremtidige prosjekter/metoder tatt opp på møtet.
Referansegruppen er positiv til at det legges til rette for nasjonale prosjekt, kliniske studier og faglig samarbeid på tvers av helseforetakene og at tjenesten er en aktiv part i dette.

Beskriv referansegruppens samarbeid med tjenesten

Planlagte kurs og konferanser der tjenesten bidro i 2022: Flere fra Kompetansetjenesten bidro til å arrangere Nasjonal blodbankkonferansen. De har også bidratt med innlegg i konferansen. Veiledning og rådgivning ved henvendelse til kompetansetjenesten har fungert som normalt. Tjenesten vært tilgjengelig for referansegruppen slik som ellers, i form av konsultasjoner rundt utredninger og behov for bistand til å skaffe blod til pasienter med sjeldne/vanskelige antistoff.

Brukerrepresentantens tilbakemelding

- Ved behov kan referansegruppens brukerrepresentanter gi en separat tilbakemelding på tjenestens aktivitet.

Jeg har ingen kommentarer til selve rapporten.

Annet:

Hvis navneendring på kompetansetjenesten:

Siden UB sin kompetanse ikke vil bli overflødig i overskuelig fremtid er det viktig at dagens oppgaver og aktiviteter ivaretas og videreføres.

Støtter ønsket om at de beholder sin nasjonale status, og at navnet endres fra Nasjonal kompetansetjenesten for blodtypeserologi til Nasjonalt referanselaboratorium for immunhematologi ved OUS

Helse Nords representant:

Hva er gjort for å sikre kompetanseoppbygging gjennom dialog med alle relevante fagmiljø i egen helseregion (RHF)?

Alle 11 blodbanker i Helse Nord driver med typing av egne givere og pasienter og grunnleggende pretransfusjonsundersøkelser. Ved blodbanken i Bodø gjøres i tillegg enkle identifiseringer av antistoffer og titrering av antistoffer. Alle mer kompliserte utredninger sendes til Blodbanken i Tromsø. Seks av de blodbankene har fullautomatiserte immunhematologiske maskiner. Alle antistoffutredninger utført i Tromsø og utredningene av gravideprøver fra Bodø vurderes av spesialist ved UNN Tromsø. Ved akutt transfusjonsbehov er en etablert rutine at bildene fra utredninger sendes til vakthavende lege. Medisinskfaglig spesialistkompetanse dekkes fra spesialistene ved UNN Tromsø døgnet rundt for alle blodbanker. Et felles minimumskompetansekrav for vaktgående bioingeniører er implementert ved to av blodbankene og planlegges innført ved de andre. Ved behov vil medisinskfaglig ansvarlig for immunhematologi selv vurdere teoretisk kompetanse til bioingeniørene for slutten av opplæring (bruk av Skype-møter).

Leger ved UNN Tromsø benytter seg av kompetansetjenesten relativt ofte for diskusjoner angående kompliserte utredninger og planlegging av behandling i Helse Nord. Ved behov vil prøver videresendes til Tjenesten for videre utredning. Tjenesten blir involvert når det er behov for blod av sjeldne blodtyper, planlegging av tapping lagring av autologe enheter for immuniserte pasienter, og videre utredning ved referanse laboratorium i Bristol.

Det er spesialist (eller bioingeniører etter avtale med spesialist) som har dialog med kollegaene på kliniske avdelinger, eventuelt med primærhelsetjenesten, for å diskutere utredning og behandling av pasienter. Dette gjelder alle 11 sykehus. Det tilbys undervisning og informasjon om relevante tema innen transfusjonsmedisin for sykepleiere og leger i klinikken. I 2022 ble gjennomført noen av de årlige spesialist-besøk til andre blodbanker og sykehus. Andre blir besøkt i løpet av 2023. Under besøkene Under besøkene er alltid noen møter/foredrag med kliniske avdelinger (leger og sykepleiere). Tema avtales med dem på forhånd. De fleste foredrag/informasjon vil gjelde klinisk transfusjonsmedisin, men immunhematologiske problemstillinger tas også opp (for eksempel gjennomgang av kasus). Regionalt nettverk for blodbankene i Helse Nord gjennomfører regelmessige foredrag (Skype) som følges av alle blodbanker, og noen kasus innen immunhematologi ble presentert.

Hovedsakelig er spesialister i regionen formidlere av kunnskap, men selve tjenesten bidrar betydelig med godt gjennomtenkt nasjonal kvalitetskontroll. Tilbakemeldinger fra blodbankene er at alle er fornøyd med kontrollen og med sørvisen man får fra Tjenesten. Blodbanken i Tromsø som sender de fleste prøver fra helseregionen ønsker enda tettere samarbeid under utredning av prøvene. Dette kan med fordel gjøres enda mer systematisk.

Helse Midt-Norges representant:

Hva er gjort for å sikre kompetanseoppbygging gjennom dialog med alle relevante fagmiljø i egen helseregion (RHF)?

Blodbankene i Midt-Norge består av de mindre blodbankene i Levanger, Namsos, Orkanger, Ålesund, Kristiansund, Molde og Volda og Blodbanken ved St. Olavs Hospital. Det er ulik immunhematologisk kompetanse ved de forskjellige blodbankene i regionen. Alle blodbankene utfører blodtyping av egne givere og pasienter og de mindre blodbankene geografisk nær hverandre kan samarbeide i forbindelse med utredning av blodtypeantistoffer og blodforsyning. Kompliserte kasus sendes som regel alltid til St. Olavs Hospital for utredning, før prøven ev. videresendes til Kompetansetjenesten. St. Olavs Hospital er også behjelpelig ved behov for blodprodukter.

Blodbanklegene ved St. Olavs Hospital har årlige veiledningsbesøk ved de øvrige blodbankene i regionen. Disse besøkene var også utført i 2022, delvis fysisk og delvis på digital plattform (grunnet lav bemanning på legegruppen). For øvrig er legene tilgjengelig for akutte spørsmål på vakt, men også mer kompliserte saker som krever lengre diskusjon. Prosedyrer fra St. Olavs blodbank er tilgjengelig for alle blodbankene i Midt Norge, slikt at rutinene våre er mest mulig like.

Legene bistår også med Referansegruppens tilbakemelding – nasjonale kompetansetjenester medisinsk faglig rådgivning ved selve veiledningsbesøket, men også kontinuerlig i løpet av året. En av legene har til enhver tid vakt og er tilgjengelig for spørsmål fra både spesialisthelsetjenesten og primærhelsetjenesten i hele regionen.

Samarbeid med tjenesten vurderes å være veldig god. Det videresendes prøver med tanke på vanskelige antistoffutredninger, foster-RHD-typing i uke 18 ved immuniserte RhD negative gravide og for genomisk RHD- typing av kvinner med svak D-egenskap. Alle blodbankene deltar i programmet «Nasjonal kvalitetskontroll» og Blodbanken ved St. Olavs Hospital mottar i tillegg prøver til kvalitetskontroll for foster-RHD-typing. Tjenesten kontaktes også telefonisk eller ved epost i forbindelse med rådgivning i enkelte saker. Blodbankene har årlige møter med transfusjonsutvalget for å sikre god dialog med klinikerne. Blodbanken orienterer om aktuelle saker og nyheter, hvilke saker som ønskes gjennomgått fra klinikken, hva som fungerer bra, hva som ikke fungerer og hva som kan bli bedre. Blodbanklege v/ St. Olavs Hospital/ ev. bioingeniør ved de andre blodbankene i regionen møter representant(er) fra kirurgisk klinikk, klinikk for anesthesi- og intensivmedisin, medisinsk klinikk samt barne- og ungdomsklinikken. Møtene i transfusjonsutvalget er en viktig informasjonskanal for Blodbanken.

Det sendes ut månedlig informasjonshefte («Labnytt») fra laboratoriemedisinsk klinikk ved St. Olavs Hospital for å sikre at nye analyser, endringer ved analyser og nyttig informasjon når ut til rekvirentene.

Blodbankleger og bioingeniører er involvert i undervisning ved kliniske avdelinger. Internundervisning på avdelingen, åpent også for deltakelse for de mindre blodbankene var gjennomført etter planen. Avdelingen hadde både deltakere og foredragsholdere på nasjonale kurs og på Nasjonal Blodbank Konferanse. Internasjonale kurs var hovedsakelig begrenset til digital deltakelse. I tillegg avholdes det fagdager i regionen. Det var avholdt fagdager både på tapping og transfusjon i løpet av 2022.

Helse Sør-Østs representant:

Hva er gjort for å sikre kompetanseoppbygging gjennom dialog med alle relevante fagmiljø i egen helseregion (RHF)?

I Helse Sør-Øst fungerer Nasjonal kompetansetjeneste for blodtypeserologi både som region-blodbank og referanselaboratorium. Pasientprøver som ikke kan utredes ved de mindre blodbankene i regionen, sendes enten til nærmeste største blodbank eller til Ullevål etter faste avtaler. I noen tilfeller er det også nødvendig med bistand fra kompetansetjenesten for de større blodbankene. Det videresendes da prøver for videre utredning til kompetansetjenesten. Dette gjelder både utredning av antistoffer, utredning av svake D typer og genotyping for pasientene med kronisk transfusjonsbehov. Tjenesten blir involvert også når det er behov for blod av sjeldne blodtyper, planlegging av tapping og lagring av autologe enheter for immuniserte pasienter, og videre utredning ved referanselaboratorium i Bristol. Leger/bioingeniører ved laboratoriene kommuniserer direkte med tjenesten i slike tilfeller. Direkte dialog med kliniske avdelinger eller med primærhelsetjenesten om utredning av prøver fra konkrete pasienter ved eget laboratorium eller utredninger som er videresendt, er en viktig del av vaktarbeidet for leger og bioingeniører ved blodbankene lokalt og bidrar til økt kompetanse i fagmiljø utenfor laboratoriene.

De lokale blodbankene tilbyr også undervisning for klinikere lokalt (for både leger og sykepleiere) om transfusjonsrelevante tema. I tillegg har kompetansetjenesten regelmessige kurs og undervisning om tema innen sitt fagområde for både leger og bioingeniører ved de andre blodbankene i regionen. De mindre laboratoriene i Helse Sør-Øst har avtale om tilsynsordninger og det ytes medisinskfaglig rådgivning fra de større blodbankene til de blodbankene der det ikke er laboratorielege tilgjengelig. Ved tilsynsmøter og undervisning knyttet til disse, bidrar denne ordningen til kompetanseoppbygging for de mindre blodbankene i Helse Sør-Øst.

Det arrangeres regionale blodbankmøter, med laboratoriefaglige oppdateringer innen ulike temaer der leger og bioingeniører fra blodbankene deltar. I 2022 ble det arrangert et blodbankforum møte der representanter fra de ulike blodbankene diskuterte aktuelle tema og hvordan man ønsket å samarbeide videre i regionen. Blodbankene i Helse Sør-Øst er for det meste fornøyd med kompetansetjenesten sin bistand og veiledning. Enkelte blodbanker savner imidlertid en enda mere detaljert svarrapport på innsendte prøver til antistoff utredning ved kompetansetjenesten slik som anbefaling av valg av blod og anbefaling av metodevalg for analysing av prøve fra samme pasient.

Andre kommentarer fra referansegruppen

Tjenestens nettside er oversiktlig, og oppdatert informasjon om prøveinnsending, kontaktinfo og aktuelle rekvisisjoner er lett tilgjengelig.

Nettsiden er tilrettelagt brukere fra immunhematologiske laboratorier, men har også informasjon for gravide; med egen temaside for RhD-negative gravide, med oppdatert informasjon etter at primærhelsetjenesten tok over administrasjon av anti-D profylakse 1. september 2021.

Ved at tjenesten fungerer som nasjonalt referanselaboratorium for immunhematologisk utredning opprettholdes et høyt nivå for spesialiserte utredninger i Norge. Tjenesten bidrar også ved behov for metodeutvikling ved laboratoriene.

Ved behov for blodprodukter eller bistand i utredning av pasienter med kompliserte antistoff har tjenesten i 2022 bidratt med god hjelp i utredninger, samt med å skaffe blodprodukter både fra givere v/Ullevål og fra frosset lager. Tjenestens lager av kryopreservert blod bidrar til å sikre pasienter med sjeldne antistoff blodprodukter til transfusjon, som ellers ikke hadde vært mulig å skaffe fra blodgivere. Flere blodbanker i landet bidrar også med påfyll av produkter til dette lageret av sjeldent blod fra både blodgivere og til et begrenset antall pasienter (til autolog transfusjon).

Nasjonal kvalitetskontroll for blodtypeserologi med oppgaver og prøvemateriale til analyse ble sendt til alle landets blodbanker i 3 omganger i 2022. Ordningen sikrer evaluering og gir en objektiv vurdering av faglig kvalitet i blodtypeserologiske utredninger i alle landets blodbanker.

Nasjonal kvalitetskontroll for foster RHD-typing (2 ganger i 2022) sikrer også faglig kvalitet for de 4 laboratoriene som utfører denne analysen.

Tjenesten har holdt foredrag med tema innen blodtypeserologi på den nasjonale nettundervisningen for immunologi og transfusjonsmedisin (fortrinnsvis for leger i spesialisering, men også som etterutdanning for spesialister). I denne undervisningen bidrar også andre leger fra de 4 norske helseforetakene og Sverige med forelesninger med tema innen kompetansetjenestens fagområde.

Bioingeniører ved blodbankene kan også delta som tilhørere på denne undervisningen.

Referansegruppen er positiv til at det legges enda bedre til rette for digital kunnskapsoverføring, ved at det gis mulighet for digital deltakelse. Dette kan sikre at flere deltakere fra hele landet får lik mulighet til å delta. Utvikling av løsninger for digital kommunikasjon og kunnskapsformidling i kjølvannet av covid-perioden kan gjøre det mulig med deltakelse for flere og på tvers av helseforetakene i Norge. Det er også ønskelig at det tilrettelegges for hospitering ved kompetansetjenesten.

Helse Vests representant:

Hva er gjort for å sikre kompetanseoppbygging gjennom dialog med alle relevante fagmiljø i egen helseregion (RHF)?

Blodbankene i Helse-Vest består av Nordfjordeid, Lærdal, Florø, Førde, Odda, Stod, Haugesund, Haukeland, Stavanger. Det er ulik immunhematologisk kompetanse ved de forskjellige blodbankene i regionen. Alle blodbankene utfører blodtyping av egne givere og pasienter og de mindre blodbankene geografisk nær hverandre kan samarbeide i forbindelse med utredning av blodtypeantistoffer og blodforsyning. Kompliserte kasus sendes som regel alltid til enten Haukeland eller Stavanger, før prøven ev. videresendes til Kompetansetjenesten. Haukeland og Stavanger er også behjelpelig ved behov for blodprodukter.

Blodbanklegene ved Haukeland og Stavanger har årlige veiledningsbesøk ved de øvrige blodbankene i regionen. Disse besøkene var også utført i 2022, delvis fysisk og delvis på digital plattform (grunnet lav bemanning på legegruppen). For øvrig er legene tilgjengelig for akutte spørsmål på vakt, men også mer kompliserte saker som krever lengre diskusjon. Prosedyrer fra Haukeland blodbank er tilgjengelig for alle blodbankene i Helse-Bergen og Helse-Førde, slikt at rutinene våre er mest mulig like.

Legene bistår også med Referansegruppens tilbakemelding – nasjonale kompetansetjenester medisinsk faglig rådgivning ved selve veiledningsbesøket, men også kontinuerlig i løpet av året. En av legene har til enhver tid vakt og er tilgjengelig for spørsmål fra både spesialisthelsetjenesten og primærhelsetjenesten i hele regionen.

Samarbeid med tjenesten vurderes å være veldig god. Det videresendes prøver med tanke på vanskelige antistoffutredninger. Vi gjør føtal RhD typing på Haukeland for hele Helse-Vest. Alle blodbankene deltar i programmet «Nasjonal kvalitetskontroll». Tjenesten kontaktes også telefonisk eller ved epost i forbindelse med rådgivning i enkelte saker. Blodbankene har årlige møter med transfusjonsutvalget for å sikre god dialog med klinikerne. Blodbanken orienterer om aktuelle saker og nyheter, hvilke saker som ønskes gjennomgått fra klinikken, hva som fungerer bra, hva som ikke fungerer og hva som kan bli bedre. Blodbanklege v/ Haukeland og Stavanger/ ev. bioingeniør ved de andre blodbankene i regionen møter representant(er) fra kirurgisk klinikk, klinikk for anestesi- og intensivmedisin, medisinsk klinikk samt barne- og ungdomsklinikken. Møtene i transfusjonsutvalget er en viktig informasjonskanal for Blodbanken.

Det sendes ut månedlig informasjonshefte («Labnytt») fra laboratoriemedisinsk klinikk ved Haukeland for å sikre at nye analyser, endringer ved analyser og nyttig informasjon når ut til rekvirentene.

Blodbankleger og bioingeniører er involvert i undervisning ved kliniske avdelinger. Internundervisning på avdelingen, åpent også for deltakelse for de mindre blodbankene var gjennomført etter planen. Avdelingen hadde både deltakere og foredragsholdere på nasjonale kurs og på Nasjonal Blodbank Konferanse. Internasjonale kurs var hovedsakelig begrenset til digital deltakelse. I tillegg avholdes det fagdager i regionen. Det var avhold fagdager både på tapping og transfusjon i løpet av 2022.

Andre kommentarer fra referansegruppen

Tjenestens nettside er oversiktlig, og oppdatert informasjon om prøveinnsending, kontaktinfo og aktuelle rekvisisjoner er lett tilgjengelig.

Nettsiden er tilrettelagt brukere fra immunhematologiske laboratorier, men har også informasjon for gravide; med egen temaside for RhD-negative gravide, med oppdatert informasjon etter at primærhelsetjenesten tok over administrasjon av anti-D profylakse 1. september 2021.

Ved at tjenesten fungerer som nasjonalt referanselaboratorium for immunhematologisk utredning opprettholdes et høyt nivå for spesialiserte utredninger i Norge. Tjenesten bidrar også ved behov for metodeutvikling ved laboratoriene.

Ved behov for blodprodukter eller bistand i utredning av pasienter med kompliserte antistoff har tjenesten i 2022 bidratt med god hjelp i utredninger, samt med å skaffe blodprodukter både fra givere v/Ulleval og fra frosset lager. Tjenestens lager av kryopreservert blod bidrar til å sikre pasienter med sjeldne antistoff blodprodukter til transfusjon, som ellers ikke hadde vært mulig å skaffe fra egne blodgivere. Flere blodbanker i landet bidrar også med påfyll av produkter til dette lageret av sjeldent blod fra både blodgivere og til et begrenset antall pasienter (til autolog transfusjon).

Nasjonal kvalitetskontroll for blodtypeserologi med oppgaver og prøvemateriale til analyse ble sendt til alle landets blodbanker i 3 omganger i 2022. Ordningen sikrer evaluering og gir en objektiv vurdering av faglig kvalitet i blodtypeserologiske utredninger i alle landets blodbanker.

Nasjonal kvalitetskontroll for foster RHD-typing (2 ganger i 2022) sikrer også faglig kvalitet for de 4 laboratoriene som utfører denne analysen.

Tjenesten har holdt foredrag med tema innen blodtypeserologi på den nasjonale nettundervisningen for immunologi og transfusjonsmedisin (fortrinnsvis for leger i spesialisering, men også som etterutdanning for spesialister). I denne undervisningen bidrar også andre leger fra de 4 norske helseforetakene og Sverige med forelesninger med tema innen kompetansetjenestens fagområde. Bioingeniører ved blodbankene kan også delta som tilhørere på denne undervisningen.

Referansegruppen er positiv til at det legges enda bedre til rette for digital kunnskapsoverføring, ved at det gis mulighet for digital deltakelse. Dette kan sikre at flere deltakere fra hele landet får lik mulighet til å delta. Utvikling av løsninger for digital kommunikasjon og kunnskapsformidling i kjølvannet av covid-perioden kan gjøre det mulig med deltakelse for flere og på tvers av helseforetakene i Norge.

Mandat for referansegrupper, jf. kjernemandat

Referansegruppen skal:

- sikre forankring og lik tilgang til kompetanse i alle helseregioner
- bidra til at det etableres behandlingskjeder som dekker hele sykdomsforløpet
- bidra til at tjenesten drives i tråd med vedtatte målsetninger, resultatmål og krav stilt i forskrift

Eksempler på dette er: sørge for at oppdatert informasjon til HF, fagmiljø, brukerorganisasjoner og pasienter er tilgjengelig, legge til rette for pasientregistre knyttet til forskning eller kvalitetskontroll, inkludert retningslinjer for bruk av innsendte kliniske data og innhentet biologisk materiale, fange opp problemer og svakheter ved tjenestens funksjon slik det oppleves i landet som helhet, og bringe inn krav og ønsker til kompetansetjenesten på bakgrunn av dette.

De regionale representantene skal:

- Bidra til kompetanseoppbygging gjennom dialog med fagmiljø i egen region

Referansegruppens tilbakemelding – nasjonale kompetansetjenester

- Understøtte gjennomføring av kliniske forskningsprosjekt og innrapportering til pasientregistre fra egen region.
- Ved problemer knyttet kompetansetjenestens funksjon eller organisering internt i egen region bør de regionale medlemmer informere eget RHF om dette.